

Overweging, zondag 28 september
Ezechiël 18,1-4.25-32 en Mattheüs 21,23-32



De 'Dakloze Jezus' zoekt onderdak. Liefst vindt hij nog een paar plekken in Engeland. Maar elders in Europa zou ook heel mooi zijn. Wellicht heeft u het berichtje voorbij zien komen in de media afgelopen week. De 'Dakloze Jezus' is een bronzen beeld van de Canadese kunstenaar Timothy Schmalz. Schmalz maakt al meer dan 25 jaar beelden van Jezus. Het beeld dat hij vorig jaar maakte, roept echter als geen ander wisselende reacties op.

Ik heb een foto van het beeld meegenomen, zodat u na de viering kunt komen kijken. We zien een gestalte die gewikkeld in een deken op een bankje ligt. Of het een man is of een vrouw is niet te zien, want het gelaat van de persoon is diep weggestopt in deken. Het enige tastbare wat we zien zijn twee voeten. Twee voeten die onder de deken uitsteken. In beide voeten een kruiswond.

De Canadese kunstenaar Schmalz maakte zijn 'Dakloze Jezus' nadat hij een thuisloze had zien slapen, op een bankje in een van de drukste straten van Toronto. Het contrast kon bijna niet groter. Zelf zegt hij hierover: "Het was kersttijd, de sfeer gemoedelijk en iedereen

verheugde zich op de warme dagen samen. Te midden van deze kabbelende gezelligheid, lag iemand op een bankje in de ijzige Canadese winter, gewikkeld in een deken.” Schmalz’ eerste reactie was: “Dit is Jezus”.

Net als de dakloze zelf vond dit bronzen beeld aanvankelijk geen thuis. Het werd afgewezen door twee vooraanstaande kathedralen in Canada en de Verenigde Staten. Uiteindelijk vond het een plekje in een onderwijsinstelling in Toronto. De bekendheid van de ‘Dakloze Jezus’ nam echter een vlucht, nadat Schmalz een miniatuur van het 2,5 meter grote bronzen beeld meenam naar Rome. Toen paus Franciscus het beeld zag liep hij er direct naartoe. Hij begon te bidden en zegende vervolgens het kunstwerk. De ‘Dakloze Jezus’ schijnt nu geplaatst te worden aan de Via della Conciliazione, de straat die leidt naar de Sint-Pietersbasiliek. Intrigerend. De ‘Dakloze Jezus’ die volgens de kunstenaar verwijst naar Mattheüs 25, en uitdrukking geeft aan Jezus’ woorden: “wat gij voor de minsten der mijnen hebt gedaan hebt gij voor mij gedaan” (Mt 25,40), krijgt een plaatsje te midden van al het groteske, waar Rome en het Vaticaan vol van staan. Te midden van al deze pracht en praal, straks dit bankje en de man met de kruiswonden.

Wie goed kijkt naar de afmetingen van het bankje, ziet dat er nog plaats vrij is. Het is een uitnodiging over te steken naar de andere kant en om in de nabijheid van degenen waar we misschien wel het meest bang voor zijn, Jezus te ontwaren.

In de evangeliëlezing van vandaag komen wij eenzelfde soort verwarrende oversteek tegen. In de gelijkenis van de vader met twee zonen krijgen de hogepriesters en de oudsten van het volk een antwoord van Jezus dat zij niet verwachten: beide zoons hebben niet de wil van de vader gedaan. Sterker nog: tollenaars en hoeren – zo zegt Jezus tegen hen – “gaan u voor naar het koninkrijk van God” (Mt 21,31). Want de tollenaars en hoeren zijn het die Johannes de dooper geloof hebben geschonken.

Het zijn ongekend harde woorden die Jezus spreekt. Woorden die de haat jegens hem zonder twijfel doet groeien in de harten van de meest vooraanstaande leiders van het volk. Nadat Jezus de vraag van de religieuze leiders en oudsten pareert met een tegenvraag, diskwalificeert hij de religieuze leiders en oudsten, door te stellen dat hoeren en tollenaars – de mensen waarmee niemand gezien wil worden – eerder het koninkrijk binnen gaan.

Geloof schenken. Onvoorwaardelijk geloof schenken. Dat is wat de tollenaars en hoeren deden. En daarmee hoorden zij wat aan anderen in Jezus' tijd voorbij ging. Dwars door de alledaagse beslommeringen hoorden zij de woorden van de profeet Jesaja: "Zie: Ik zend mijn bode voor u uit, om uw weg te banen; een stem roept in de woestijn: Bereid de weg van de Heer maak zijn paden recht" (Mc 1,2-3). Woorden vol hoop en verwachting: over Jezus, die niet langer met water zou dopen maar met de heilige Geest (Mc 1,8). Het is Johannes de dooper, die precies gekleed ging als de profeet Elia (2K 1,8), en met grote vreugde en ontzag de komst van Jezus verkondigde. Levend van het land, van sprinkhanen en wilde honing, bewoog hij zich voort langs de rafelrand. En de minsten hoorden hem. Ze hoorden dat de doop van Johannes, net als die van Jezus, van de hemel was. Woorden die de hogepriesters en de oudsten niet durfden uit te spreken.

De rechte wegen, of het gebrek daaraan, hoorden wij ook in de eerste lezing van vandaag. We hoorden de profeet Ezechiël zeggen: "Luister toch, volk van Israël: Zou mijn weg niet recht zijn? Zijn het niet eerder uw wegen die niet recht zijn?" (Ez 18,25). Ezechiël wordt geconfronteerd met het volk van God dat volhard in zijn blindheid. Deze blindheid heeft van doen met het mysterieuze spreekwoord waarmee de eerste lezing van vandaag opende: "De vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden van de kinderen zijn er stroef van" (Ez 18,2). Het slaat op de pijnlijke ballingschap waaronder het volk van God te lijden heeft. De achtergeblevenen in het verwoeste Israël spreken ermee uit dat ook de tweede generatie moet boeten voor wat hun vaders gedaan hebben. De profeet Ezechiël stelt echter duidelijk dat de logica van mensen niet dezelfde logica is als van God en dat de kinderen niet de lasten van hun vaders dragen. "De zoon [- zo stelt Ezechiël -] hoeft niet te boeten voor de zonden van zijn vader en de vader niet voor de zonden van zijn zoon. De rechtvaardigheid zal alleen de rechtvaardige worden aangerekend en de slechtheid alleen de slechte mens" (Ez 18,20).

De strengheid van Ezechiël past bij de scherpe toon van Jezus in de gelijkenis over de vader en zijn twee zoons. Alleen hier is het omgekeerd: niet de vaders maar de zoons zijn degenen die verstek laten gaan. Die getuigen van een zwak geloof, door te aarzelen en geen antwoord te geven op wat hen gevraagd wordt.

Maar wat zijn de rechte wegen, en wat de kromme? En hoe weten we op welke weg wij ons bevinden? Jezus hanteert – zo lijkt het – criteria die de religieuze autoriteiten van zijn tijd,

maar ook ons denk ik, vreemd voorkomen. Niet degene die welgesteld is, degene die het heeft gemaakt of een ogenschijnlijk voorbeeldig leven leeft, gaat ons voor naar het koninkrijk van God. Maar degene die zijn geloof durft te schenken, die durft te leven in overgave. Zoals Johannes zelf, die leefde van sprinkhanen en wilde honing, of Elia die bij de beek Cherith iedere ochtend en avond werd gevoed door de raven. Ze leefden van wat hen ten deel viel.

Leven van wat je ten deel valt. Dat betekent je comfortzone verlaten. Antwoord geven aan de roep grensganger te zijn. Ja, zelfs de oversteek wagen naar de andere kant. De kant waar wat ogenschijnlijk groot is klein is en omgekeerd. Daarin ligt de zich telkens herhalende uitdaging Jezus te zien in de hongerigen, de dorstigen, de vreemdelingen, de naakten, de zieken en de gevangenen.

Dat paus Franciscus geraakt werd door het beeld van de kunstenaar Timothy Schmalz is begrijpelijk voor wie de brief *Evangelii gaudium* van Franciscus wat aandachtiger heeft bekeken. Op een ongekende wijze plaatst hij de armen in ons midden. Franciscus zegt dat: "In het hart van God ... er een bijzondere plaats [is] voor de armen, en wel zozeer dat Hijzelf "arm is geworden". Heel de weg van onze verlossing wordt [zo] getekend door de armen" (EG 197). Vervolgens zegt hij dat hij een arme kerk wil voor de armen en dat de armen ons veel te leren hebben. Zij kennen immers "met hun eigen lijden de lijdende Christus" (EG 198). Het zijn ongekende woorden. Het zijn woorden van dynamiet. Woorden die onze schijnbare zekerheden opblazen. Woorden die ons telkens weer uit evenwicht brengen, omwille van de kwetsbaarheid die wijzelf in ons dragen en omwille van de kwetsbaarheid van de mensen om ons heen.

Daarmee zijn wij telkens weer geroepen om de rechte weg te vinden op onze eigen kronkelpaden. Daarbij is het een geruststellende en tegelijkertijd onrust makende gedachte dat er op het bankje direct naast de doorboorde voeten, altijd een plekje vrij is. *Dat het zo mag zijn.*

Thijs Caspers